

BISKOPPEN OVER KØBENHAVNS STIFT

Nørregade 11 · 1165 København K · Telefon 33 47 65 00 · E-mail: kmkbh@km.dk

Den 23. februar 2010

Løbenr. 16430/10

Kirkeministeriet
(e-post: km@km.dk)

Høringssvar vedrørende Betænkning 1511

Under henvisning til ministeriets høringsbrev af 12. november 2009, fremsender jeg hermed mine bemærkninger til Betænkning 1511 'Omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud'.

Indledende skal jeg anerkende det store arbejde, der er lagt i betænkningen, men jeg skal samtidig bemærke, at jeg ikke finder, at tiden er inde til en omlægning af Folkekirkens tilskud til et bloktilskud. Dette uanset der alene måtte være tale om, at det er den del af præstelønningerne, der optræder på finansloven, der tænkes omlagt til bloktilskud, ca. 100 mio.kr, eller om der påtænkes en større ændring af finansieringen af Folkekirken.

Dette begrunder jeg for det første med, at hvis finansiering – uanset udstrækning – skal ske via bloktilskud, vil det automatisk medføre, at antallet af sognepræster og varetagelse af den kulturelle arv ikke længere prioriteres og fastsættes af Folkekirken selv, men af det til enhver tid siddende demokratiske mandat i folketinget, hvor der kan være store forskelle fra sammensætning til sammensætning. Og dermed også store forskelle og forskellige retninger af prioriteringerne.

Jeg finder således, at Folkekirken selv er bedst til at iagttage det hensyn, at kirken er et brugssted, og ikke blot et kulturhus med vekslende engagement.

Dertil kommer, at der ikke i dag er et centralt organ i Folkekirkens regi, der vil kunne håndtere fordelingen af et bloktilskud på landsplan, hvilket vil kunne medføre stor bekymring for den nationale solidaritet på tværs af stifterne.

Endelig er jeg forundret over Justitsministeriets konklusion om det retskildemæssige grundlag for Grundlovens § 4, idet Justitsministeriet i sin konklusion hævder, at der ikke ses at være retskildemæssige holdepunkter for den opfattelse, at staten skulle være forpligtet til at yde tilskud til den kirkelige forkyndelse. Efter min opfattelse er det centrale i Grundlovens § 4 forkyndelsen og ikke nødvendigvis det økonomiske tilskud.

Jeg foretrækker således i lighed med Københavns stiftsråd, at den nuværende ordning for statens tilskud til folkekirken foreløbig bør videreføres uændret, samt at der forud for eventuelle

fremtidige oplæg til en ændring af statens støtte, iværksættes en mere grundig og gennearbejdet analyse af folkekirkens forhold og de følgevirkninger en eventuel omlægning måtte medføre.

Jeg finder ligeledes, at betænkningens anbefalinger og modeller svækker indsigten i en vigtig del af folkekirkens økonomi.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Peter Skov-Jakobsen', written in a cursive style.

Peter Skov-Jakobsen

Kopi til øvrige biskopper og Provstier i Københavns Stift

Den 11. februar 2010

Løbenr. 11423/10

Kirkeministeriet
(fremsendt pr. e-post)

Hørings svar vedrørende Betænkning 1511

Under henvisning til ministeriets høringsbrev af 12. november 2009, fremsender Københavns Stiftsråd hermed sin stillingtagen til Betænkning 1511 'Omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud'.

Stiftsrådet kan ikke anbefale, at der gennemføres en omlægning af statens tilskud til bloktilskud, som anført i Betænkning 1511.

Københavns stiftsråd foretrækker, at den nuværende ordning for statens tilskud til folkekirken videreføres, idet stiftsrådet bl.a. finder, at forpligtelsen i Grundlovens § 4, om støtte til folkekirken, ikke er sikret tilstrækkeligt, hverken økonomisk, moralsk eller forkyndelsesmæssigt ved en omlægning til bloktilskud, som anført i Betænkning 1511.

Stiftsrådet anbefaler i øvrigt, at der forud for eventuelle fremtidige oplæg til en ændring af statens støtte, iværksættes en mere grundig og gennemarbejdet analyse af folkekirkens forhold og de følger virkninger en eventuel omlægning måtte medføre.

Stiftsrådet finder ikke, at en omlægning til bloktilskud sikrer solidariteten på tværs i Folkekirken og dermed dens enhed.

Sammenfattende finder stiftsrådet, at betænkningen svækker demokratiet, blandt andet derved at en vigtig del af folkekirkens økonomi ikke vil være omfattet af folketingets demokratiske kontrol og transparens.

Afslutningsvis skal stiftsrådet anføre, at de i betænkningen anførte modeller for udformning og fordeling af bloktilskud ikke findes attraktive eller tilstrækkeligt gennemanalyserede, og stiftsrådet anbefaler derfor, at de ikke benyttes.

Med venlig hilsen
På stiftsrådets vegne

Inge Lise Pedersen
Formand

Kirkeministeriet

Høringssvar vedr. betænkning om omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud

Betænkningen indeholder udmærkede beskrivelser af den nuværende ordning og mulige nyordninger.

Jeg ser imidlertid ikke overbevisende argumenter for, at tiden er inde til ændringer i statens tilskud til folkekirken. Som de 4 kirkelige medlemmer af udvalget finder jeg, at den nuværende ordning for statens tilskud til folkekirken bør videreføres.

Efter grundlovens § 4 er den evangelisk-lutherske kirke den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten. Jeg finder, at netop tilskuddet til den kirkelige forkyndelse udgør en væsentlig markering af folkekirkens status i det danske samfund, som er i overensstemmelse med grundlovsbestemmelsen, og som udmøntes mest hensigtsmæssigt i den nuværende ordning.

At folkekirken finansierer kirkernes vedligeholdelse og begravelsesvæsenet er naturligt, idet folkekirken har en særlig interesse i, at folkekirkens kirker og andre bygninger fremstår bedst muligt, ligesom det er ønskeligt, at begravelsesvæsenet fortsat administreres af folkekirken.

Ved eventuelle fremtidige overvejelser om nyordninger - som må følges op af en længerevarende, grundlæggende debat - er jeg enig i, at den nødvendige præstelige betjening, præsters uafhængighed, og magtbalanceforhold må sikres, samt at folkekirken fastholdes som en enhed.

Med venlig hilsen

Lise-Lotte Rebel

Helsingør Stift
Stiftsrådet

Kirkeministeriet
km@km.dk

Helsingør, 21-02-2010

Vedrørende Betænkning 1511 Omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud

Helsingør Stiftsråd har på sit møde den 09-02-2010 behandlet Betænkning 1511 og skal i den anledning udtale følgende:

Det er vanskeligt at forholde sig til en betænkning, der er udarbejdet som følge af et regeringsgrundlag af 23/11-2007, som regeringspartierne ikke længere går ind for, og hvor kirkeminister, præster, provster og biskopper sammen med landsforeningen af menighedsråd udtrykkeligt har tilkendegivet, at man forholder sig skeptisk/negativ til ideen om bloktilskud.. Stiftsrådet er helt enig i denne vurdering.

Penge som bloktilskud vil være meget lettere at reducere i forhold til den nuværende måde at give penge til folkekirken på.

Derfor foretrækker vi, at den nuværende ordning for statens tilskud videreføres, således at der ikke sker en omlægning til bloktilskud.

På stiftsrådets vegne

Verner Hylby
Formand

Kirkeministeriet
(km@km.dk)

Høringsvar vedr. Betænkning 1511: ”Omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud”

Stiftsrådet og biskoppen i Roskilde har sammen drøftet ovennævnte betænkning og har på det grundlag valgt at afgive et fælles høringssvar.

Vi har læst betænkningen med interesse. Vi finder dens redegørelse for den nuværende økonomiske relation mellem stat oplysende, herunder ikke mindst oplysende af hvad man betegner som folkekirken ”samfundsopgaver” og en prissætning af disse set i forhold til statstilskuddet. Ligeledes finder vi redegørelsen for mulige modeller for hvordan bloktilskud kan ydes til henholdsvis et nationalt niveau (fællesfonden), et regionalt niveau (stifterne), et lokalt niveau (provstierne/ligningsområderne) eller en kombination af nationalt niveau og regionalt niveau (fællesfonden og stifterne) klagende.

Vi er enige med udvalget i de præmisser, man har fundet det væsentligt at understrege, som det fortsatte grundlag for folkekirken virksomhed:

- 1) ”at mennesker overalt i landet skal have mulighed for præstelig betjening.”
- 2) ”at de ændringer, der må følge af en omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud, fortsat sikrer præstens uafhængighed.”
- 3) at man er opmærksom på værdien af en betydelig grad af ”magtspredning og magtbalance” mellem forskellige aktører og kompetente organer i folkekirken.
- 4) og at ”der vurderes at være meget bred opbakning såvel kirkeligt som politisk til at fastholde folkekirken som en enhed.” (s. 15-17)

Vi kan ligeledes – som biskop og stiftsråd i Århus og Ribe – tilslutte os, at der forud for en eventuel beslutning om omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud bør foretages en mere detaljeret analyse af:

- a) lovgrundlaget for en eventuel omlægning, herunder afvejninger af hvilke myndigheder og på hvilket niveau (hvilke niveauer) kompetencen skal lægges.
- b) de økonomiske konsekvenser af en omlægning.
- c) normeringen af præstestillinger.

- d) foreneligheden af et bloktilskud med regeringens skattestop.
- e) kriterier, der kan indgå i en matematisk baseret model, som kan anvendes i forbindelse med fordeling af et bloktilskud, ved udformning af særlige udligningsordninger og i forbindelse med finansiering og fordeling af præstestillinger.

Vi er enige med de fire kirkelige repræsentanter af udvalget i på det foreliggende grundlag ikke at anbefale en omlægning af statens tilskud til folkekirken til et bloktilskud.

Vi er opmærksomme på, at i takt med at antallet af danskere, som ikke er medlem af folkekirken, stiger, finder stadig flere det problematisk, at de, set i lyset af grundlovens § 68 : ”Ingen er pligtig at yde personlige bidrag til nogen anden gudsdyrkelse end den, som er hans egen,” via statsskatten bidrager til at finansiere præsters og biskoppers lønninger og dermed folkekirkens forkyndelse.

Vi finder imidlertid ikke, at man løser noget i den henseende ved at omlægge statens tilskud til folkekirken til et bloktilskud og evt. øremærke dette tilskud til ”de samfundsopgaver, som folkekirken varetager” (s. 7), da grundlovens § 4 netop tilkender den evangelisk lutherske kirke en særstatus som folkekirke og fastslår statens forpligtelse til at støtte folkekirken som kirke. Af grundlovens § 4 må det udledes, at denne støtte i det omfang den udmøntes økonomisk ikke af grundlovens givere blev opfattet som værende i modstrid med bestemmelsen i § 68. Efter vores mening løser en overgang til bloktilskud således ikke et reelt eller forestillet folkekirkeligt legitimitetsproblem.

Det fremgår af betænkningen, at en overgang til bloktilskud under alle omstændigheder vil medføre betydelige institutionelle og ledelsesmæssige forandringer i den folkekirkelige struktur. Vi anerkender, at der kan være behov for forandringer, men vi finder ikke – set fra et folkekirkeligt synspunkt – at en evt. overgang til bloktilskud er noget særlig hensigtsmæssigt grundlag for en sådan forandringsproces.

Afslutningsvis hilser vi den debat, som betænkning 1511 har givet anledning til, velkommen og ønsker, at der arbejdes videre med en åben udredning af statens og kirkens strukturelle og økonomiske relationer med henblik på at sikre en langtidsholdbar folkekirkeordning.

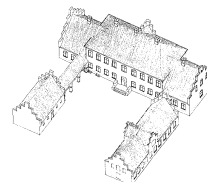
Med venlig hilsen

Peter Fischer-Møller
Biskop, Roskilde Stift

Henrik Stubkjær
Formand for stiftsrådet, Roskilde Stift

Lolland-Falsters Stift

Bispeembedet

Kirkeministeriet
Frederiksholms Kanal 21
Postboks 2123
1015 København K

Østre Allé 2
4800 Nykøbing F.

Tlf.: 54 85 02 11
Fax: 54 82 02 11

E-post: lfstift@km.dk
Hj.side: www.lf.stift.dk

CVR: 60013713

Dok. nr. 9/20686/10

Dato: 23. februar 2010

SSK/HS/mer

sendes som epost

Høringssvar vedrørende Betænkning 1511 vedr. omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud.

Nedenstående bemærkninger afgives som tilføjelse til det af Stiftsrådet for Lolland-Falsters Stifts afgivne høringssvar, dateret 17. februar 2010, som jeg i øvrigt fuldt ud tilslutter mig:

Det er efter min mening vigtigt, at drøftelserne om folkekirkenes struktur fortsættes, også såfremt tankerne i Betænkning 1511 om bloktilskud ikke bliver realiserede jfr. Kirkeministerens meddelelse på debatmødet på Nyborg Strand den 30. januar 2010.

I erkendelse af, at man kan være nødt til at forandre for at bevare, bør folkekirken i videst muligt omfang søge at styrke sin tilpasningsevne til eventuelle fremtidige initiativer i forholdet imellem kirke og stat og ikke lade sig styre af frygt for forandringer.

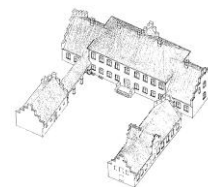
Derfor ser jeg gerne, at diskussionen om indholdet af folkekirkeordningen ikke bliver standset og lagt væk, men holdes åben for muligheder og forslag til forandringer.

Med venlig hilsen

Steen Skovsgaard

Kopi – epost:
Øvrige biskopper
Sognepræst Michael Fagerlund

Kirkeministeriet

Østre Allé 2
4800 Nykøbing F.

Tlf.: 54 85 02 11
Fax: 54 82 02 11

E-post: lfstift@km.dk
Hj.side: www.lf.stift.dk

CVR: 60013713

Dok. nr. 4/18535/10

Dato 17.02.2010
HNN

Høringsvar vedrørende betænkning 1511 om omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud.

Stiftsrådet for Lolland-Falsters Stift har drøftet betænkning 1511 i møde den 11. februar 2010.

Stiftsrådet kan henholde sig til bemærkningerne fra Stiftsrådet i Ribe Stift.

Med venlig hilsen

Bent Normann Olsen
Formand

Kopi:
Medlemmerne af stiftsrådet
Stiftsøvrigheden

Kirkeministeriet

(sendt pr. e-post)

I brev af 12. november 2010 har ministeriet udbedt sig hørings svar til betænkning nr. 1511 om om-lægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud.

I den anledning skal det oplyses, at Fyens Stift i det hele kan tilslutte sig mindretallets tilkendegi-velser i betænkningen.

Fyens Stift er enig med mindretallet i, at man gerne ser den nuværende ordning for statens støtte til folkekirken videreført.

Fyens Stift skal i den anledning tilføje, at der ikke i betænkningen er fremført en egentlig begrun-delse for ændringen, bortset fra den der fremgår af regeringsgrundlaget ” af hensyn til den brede opbakning bag folkekirkeordningen”.

Når der ikke er et klart formål med ønsket om indførelse af bloktilskud betyder det også, at udval-get af gode grunde i sine konklusioner ikke bliver helt konsekvente, hvilket tydeligt afspejles i dis-kussionen af aflønningen af biskopperne.

Det er efter Fyens Stifts opfattelse afgørende vigtigt, at der ved opbrydningen af en i øvrigt velfun-gerende ordning, skabes fuldstændig klarhed over de økonomiske konsekvenser. Dette skal ikke mindst ske, fordi en retfærdig ændring af ordningen vil indebære en merudgift for en af parterne. Af betænkningen fremgår, at staten over finansloven skal yde et yderligere tilskud på over 600 mio, udover det tilskud på 1,1 mia., der ydes allerede.

Fyens Stift konstaterer endvidere, at en ændret ordning vil medføre utilsigtede kirkepolitiske virk-ninger, idet den eksisterende magtdeling i folkekirken ikke matcher en bloktilskudsordning. Da der ved omlægning til bloktilskud og dækning af andre løsningsopgaver gennem bloktilskuddet er tale om en centralisme, vil folkekirkens enhed og grundlæggende struktur komme under pres. Det samme kan ske for den gejstlige betjening i tyndt befolkede områder, ligesom præstens uafhæng-ighed kan blive truet.

Fyens Stift er i øvrigt enig i mindretallets indstilling om, at hvis forslaget gennemføres skal fordelin-gen af bloktilskuddet ske i kombination mellem en national og regional løsning.

Afslutningsvis kan stiftet nære en vis bekymring for at indførelse af en bloktilskudsordning fremmer en ordning, der forudsætter en udfyldelse af grundlovens § 66.

Dette indebærer, at kirkeministeriets rolle udspilles, hvorved processen leder hen mod en egentlig adskillelse af kirke og stat.

Med venlig hilsen

Asger Gewecke

Kirkeministeriet

(sendt pr. e-post)

Stiftsrådet er af ministeriet blevet bedt om en udtalelse om omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud.

Stiftsrådet skal i tilføjelse, at der ikke i betænkningen er fremført en egentlig begrundelse for ændringen, bortset fra den der fremgår af regeringsgrundlaget ” af hensyn til den brede opbakning bag folkekirkeordningen”.

Når der ikke er et klart formål med ønsket om indførelse af bloktilskud betyder det også, at udvalget af gode grunde i sine konklusioner ikke bliver helt konsekvente, hvilket tydeligt afspejles i diskussionen af aflønningen af biskopperne.

Det er efter Stiftsrådets opfattelse afgørende vigtigt, at der ved opbrydningen af en i øvrigt velfungerende ordning, skabes fuldstændig klarhed over de økonomiske konsekvenser. Dette skal ikke mindst ske, fordi en retfærdig ændring af ordningen vil indebære en merudgift for en af parterne. Af betænkningen fremgår, at staten over finansloven skal yde et yderligere tilskud på over 600 mio, udover det tilskud på 1,1 mia., der ydes allerede.

Stiftsrådet konstaterer endvidere, at en ændret ordning vil medføre utilsigtede kirkepolitiske virkninger, idet den eksisterende magtdeling i folkekirken ikke matcher en bloktilskudsordning. Da der ved omlægning til bloktilskud og dækning af andre løsningsopgaver gennem bloktilskuddet er tale om en centralisme, vil folkekirkens enhed og grundlæggende struktur komme under pres. Det samme kan ske for den gejstlige betjening i tyndt befolkede områder, ligesom præstens uafhængighed kan blive truet.

Stiftsrådet kan i det hele tilslutte sig mindretallets tilkendegivelser i betænkningen.

Stiftsrådet er enig med mindretallet i, at man gerne ser den nuværende ordning for statens støtte til folkekirken videreført.

Stiftsrådet er i øvrigt enig i mindretallets indstilling om, at hvis forslaget gennemføres skal fordelingen af bloktilskuddet ske i kombination mellem en national og regional løsning.

Afslutningsvis kan stiftet nære en vis bekymring for at indførelse af en bloktilskudsordning fremmer en ordning, der forudsætter en udfyldelse af grundlovens § 66.

Dette indebærer, at kirkeministeriets rolle udspilles, hvorved processen leder hen mod en egentlig adskillelse af kirke og stat.

Med venlig hilsen
p.f.v.

Asger Gewecke

Dato: 23. februar 2010

Kirkeministeriet
Frederiksholms Kanal 21
Postboks 2123
1015 København K

via e-post

Vedr.: Høringssvar – Betænkning 1511 om omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud.

Biskoppen og Stiftsrådet i Aalborg Stift afgiver i fællesskab dette høringssvar til betænkning 1511.

Under henvisning til, at biskop Søren Lodberg Hvas har været medlem af det arbejdsudvalg, der har udarbejdet betænkningen, fastholder biskoppen herved den indstilling, som de 4 kirkelige medlemmer af udvalget (universitetslektor Inge Lise Pedersen, Landsforeningen af Menighedsråd, provst Grete Bøje, Danmarks Provsteforening, sognepræst Charlotte Ellermann, Den danske Præsteforening og biskop Søren Lodberg Hvas, Aalborg Stift) har tilkendegivet, nemlig at de som udgangspunkt foretrækker, at den nuværende ordning for statens tilskud videreføres, således at der ikke sker en omlægning til bloktilskud, der ydes til de samfundsopgaver, som folkekirken varetager.

Betænkningen har været forelagt Stiftsrådet, og formanden for Stiftsrådet giver herved udtryk for den opfattelse, at udgangspunktet bør være, at den nuværende ordning for statens tilskud til folkekirken videreføres.

En omlægning til bloktilskud vil være særdeles vanskelig at udforme på en sådan måde, at den nødvendige præstelige betjening kan fastholdes overalt i landet. Kombinationen af bloktilskud og samtidig fastholdelse af den præstelige betjening også i de tyndt befolkede områder vil kræve, at bloktilskuddet suppleres med en meget detaljeret styring fra centralt hold - hvilket sædvanligvis ikke er intentionen med bloktilskud. Det er således meget vanskeligt at se hvordan bloktilskud vil gavne folkekirken.

Der vedlægges tillige et af et af Stiftsrådets medlemmer afgivet høringssvar, dateret 8. februar 2010.

Med venlig hilsen

Ejvinn Krukow
Formand for Stiftsrådet

Søren Lodberg Hvas
Biskop

Kopi:

Øvrige Stifter (e-post).

Sten Erik Løvgreen
Solbyen 8, 9000 Aalborg
Tel.: 98 11 77 76
E-mail: sell@stofanet.dk

Aalborg, den 8. februar 2010.

Nogle bemærkninger til tankerne
om at erstatte statens hidtidige løntilskud
til præstelønningerne
med et bloktilskud til Folkekirken

Forholdet mellem Staten og Folkekirken er reguleret i Grundlovens §§ 4 og 66 – og også § 6.

Grundlovens § 4 bestemmer, at: “Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten.”

Grundlovens § 66 lyder: “Folkekirkens forfatning ordnes ved lov.”

Grundlovens § 4 bestemmer, at: “Kongen skal høre til den evangelisk-lutherske kirke.”

Der er således ingen tvivl om, at Folkekirken ifølge Grundloven har en særstatus. Der er religionsfrihed i Danmark, men ikke religionslighed.

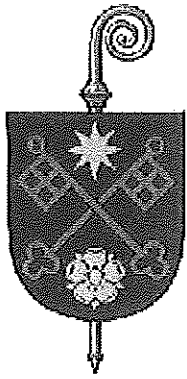
Statens støtte til Folkekirken er ifølge Grundloven ikke blot økonomisk, men også ideologisk: staten skal støtte Folkekirken som trossamfund og dermed støtte Folkekirkens gudsdyrkelse, hvilket har været gældende siden 1849 og viser sig bl. a. derved, at staten i 1800-tallet ikke ydede nærværdige økonomiske bidrag til Folkekirken, som i vid udstrækning var selvfinansierende, idet tiendeydelser og præstegårdsdrift m.v. gav grundlaget for finansiering af Folkekirkens udgifter, derunder aflønning af Folkekirkens præster. Den ideologiske støtte har også vist sig bl. a. gennem kristendomsundervisningen i folkeskolen.

Staten har således hele tiden lige siden 1849 støttet Folkekirken ideologisk – og denne støtte er blevet synliggjort i 1900-tallets begyndelse bl.a. ved indførelse af statsbidrag til præstelønninger i forbindelse med tiendeafløsningen m.v.

Hvis Folketinget derfor nu ønsker så at sige at fragå statens hidtidige ideologiske støtte til Folkekirkens forkyndelse ved at ændre statstilskudet til præstelønninger til et bloktilskud til Folkekirken, så bør Folketinget være forpligtet til i denne forbindelse *dels* at udrede hele det økonomiske mellemværende mellem staten og Folkekirken siden 1849 (og før!), *dels* at opfylde Grundlovens løfteparagraf i § 66 og dermed give Folkekirken en sådan samlet forfatning, som vil gøre Folkekirken i stand til selv at administrere sine anliggender, derunder sine økonomiske forhold. Dette sidstnævnte må indebære, at Folkekirken får et samlet organ på landsplan, som kan administrere alle Folkekirkens forhold.

Noget kan måske tale for nu at gøre ændringer i det hidtidige statstilskud til præstelønninger, således at anderledes troende eller ikke-troende ikke fortsat skal yde indirekte bidrag til folkekirkens forkyndelse..., men det kræver en nøje overvejelse af hele Folkekirkens fremtidige status. – Hertil kan i øvrigt føjes, at vi alle som borgere og skatteydere i Danmark yder indirekte bidrag til organisationer, hvis ideologi vi ikke personligt kan støtte – her skal blot nævnes statstilskud til politiske partier og kommunale tilskud til diverse ideologiske foreningers virksomhed. – Desuden kan det nævnes, at andre trossamfund får indirekte statstilskud til deres forkyndelse gennem skattefritagelse for medlemmernes bidrag til pågældende trossamfund.

/ Sten Erik Løvgreen, 08/02-2010

BISKOPPEN
OVER
VIBORG
STIFT

Viborg, den 16. februar 2010

Til Kirkeministeriet

Hørings svar fra Viborg stiftsråd og Viborg bispeembede vedrørende Betænkning 1511 om "Omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud".

Udvalget blev nedsat for at opfylde regeringsgrundlaget fra 2007 med titlen "Mulighedernes samfund", hvor det fastslås, at statens tilskud til folkekirken skal omlægges til et bloktilskud uden at ændre på den økonomiske byrdefordeling mellem staten og folkekirken. Dette begrundes i hensynet til den brede opbakning bag folkekirkeordningen.

Helt siden slutningen af 1980'erne har spørgsmålet om karakteren af statens tilskud til folkekirken været en del af den folkekirkelige debat. Dengang foreslog biskop Herluf Eriksen, at statens tilskud til folkekirken skulle anvendes til vedligeholdelse og drift af folkekirkens kirker og kirkegårde, medens præstelønningerne skulle afholdes 100 % af fællesfonden.

Betænkning 1511 anviser forskellige modeller for omlægning af statstilskuddet til et bloktilskud: en national, en stiftsbaseret (regional) og en provstibaseret (lokal) model. Betænkningen indeholder nyttige og gennearbejdede overvejelser over fordele og ulemper ved de forskellige modeller, og der er ikke tvivl om at disse overvejelser vil indgå i de fremtidige debatter om folkekirkens økonomi.

Betænkningen henviser til et notat fra Justitsministeriet som konkluderer, at en omlægning til bloktilskud ikke vil være i strid med "generalklausulen" i forholdet mellem stat og kirke, Grundlovens § 4: "Den evangelisk-lutherske kirke er Den danske Folkekirke, og understøttes som sådan af staten". Den omstændighed, at staten, ud over bispelønningerne, ikke ydede direkte støtte til folkekirken i de første mere end 50 år af folkekirkens levetid, indicerer også, at hovedindholdet af ordet "understøttes" i Grundlovens § 4 er moralsk, ikke økonomisk.

Det kan undre, at betænkningen ikke på samme måde indeholder en juridisk vurdering af Grundlovens § 68, som bestemmer, at "Ingen er pligtig at yde personlige bidrag til nogen anden gudsdyrkelse end den, som er hans egen." Forholdet mellem denne bestemmelse og den

Bispegården · Domkirkestræde 1 · Postboks 289 · 8800 Viborg
Telefon 86 62 09 11 / 86 62 05 82 · Telefax 86 62 37 09 · e-mail: KMVIB@KM.DK

kendsgerning, at staten yder et årligt statstilskud på op imod 800 millioner kr. til folkekirken, er for os at se en interessant forfatningsretlig problemstilling, idet alle danske borgere uanset religiøst tilhørsforhold eller mangelen på samme bidrager til dette statstilskud.

Det må antages, at hjemmelen hertil er en dobbelt. For det første Grundlovens § 4 og dens bestemmelse om statens understøttelse af folkekirken, og for det andet den omstændighed, at folkekirken udfører en række opgaver for samfundet. Her tænkes især på vedligeholdelsen af middelalderkirkerne, begravelsesvæsenet og personregistreringen. Alene disse opgaver anslås i betænkningen samlet at koste folkekirken årligt 1.75 milliarder kr. i 2007 priser, hvilket er mere end det dobbelte af statstilskuddet.

Alle de folkekirkelige medlemmer af udvalget ønsker den nuværende ordning opretholdt, og går imod, at statens tilskud til folkekirken omlægges til et bloktilskud. I den efterfølgende folkekirkelige debat har den generelle tendens også været et nej til bloktilskud, fordi man frygter en glidebane, hvor forholdet mellem stat og kirke bliver udvandet, og at staten vil anvende bloktilskuddet til gradvist at nedsætte det årlige statstilskud. Desuden har Kirkeministeren på debatmødet i Nyborg den 30. januar meddelt, at hverken de to regeringspartier eller regeringens støtteparti kan støtte at statens tilskud omlægges til et bloktilskud. Her går regeringen således imod sit eget regeringsgrundlag.

På den baggrund kan det forekomme unødvendigt at indgive et høringssvar, men da en række folkekirkelige instanser, herunder biskopperne og stiftsrådene, er blevet anmodet om et sådant svar, vil vi gerne fremkomme med nedenstående overvejelser:

Folkekirken er mangfoldig, men er én fælles kirke for langt de fleste borgere i Danmark. I disse år er det vigtigt at fastholde folkekirkens enhed på tværs af teologiske forskelligheder. Det, der binder folkekirken sammen til én kirke, er vores

- fælles tro på den treenige Gud
- fælles grundlag i Bibelen og de fem bekendelsesskrifter
- fælles gudstjenesteordning, ritualbog og salmebog
- fælles sakramentfejring
- fælles embede som præst, provst og biskop
- fælles regelsæt i lovgivning, kgl. anordninger, cirkulærer m.v.

Samtidig er det en kendsgerning, at folkekirken og den folkekirkelige ordning diskuteres vidt og bredt i disse år. Politikere, folkelige debattører og kirkefolk deltager i denne debat. Baggrunden for debatten er de forandringer som er sket i det danske samfund igennem, de senere år:

- et stigende antal medlemmer af folkekirken melder sig ud
- politikere kritiserer kirkefolk for at blande sig i politik når de deltager i debatten om etiske og samfundsmæssige spørgsmål
- andre religioner end den kristne er blevet tydelige i det danske samfund, og vi fører en stadig debat om indvandringen og dens kulturelle og religiøse konsekvenser for Danmark
- af og til fremføres det synspunkt, at "der er for meget religion i det offentlige rum"
- ateistiske og humanistiske bevægelser er blevet mere aggressive og målrettede i deres kamp imod folkekirkens særstilling i Danmark
- sidst, men ikke mindst, er der sket en række kulturelle forandringer, som har slået store sprækker i den syntese imellem kultur og kristendom, samfund og folkekirke, som har præget Danmark fra middelalderen og op til midten af det 20. Århundrede.

I den situation vurderer vi, at folkekirken skal handle klogt og visionært, og ikke lade sig styre af frygt for forandringer. Skal vi bevare folkekirken som danskernes fælles kirke, må vi på langt sigt fjerne den anstødssten, at danske medlemmer af andre kristne kirker, danske tilhængere af andre religioner samt danske ateister og ikke-religiøse borgere bidrager til at betale 40 % af præsternes løn. På langt sigt vil det ikke være muligt at opretholde denne ordning, og man kan frygte, at denne anstødssten kan give anledning til modstand imod folkekirken, og dermed stå i vejen for folkekirkens forkyndelse af evangeliet og for den folkekirkelige ordning som sådan.

Derfor mener vi, at forslaget om omlægning af statens tilskud til folkekirken skal ses som en mulighed for folkekirken, og ikke som en fare. Denne sag trænger til yderligere diskussion, og det vil ikke være rigtigt på det foreliggende grundlag forhastet at foretage en omlægning til bloktilskud. Men på langt sigt må et sådant bloktilskud være målet for det økonomiske forhold mellem stat og kirke, idet dette vil give folkekirken en større frihed til at prioritere forkyndelsen, undervisningen, diakonien og missionen frem for det ydre apparat. Dog må det sikres, at et fremtidigt bloktilskud fastfryses på det nuværende niveau, og fremskrives i henhold til pris- og lønregulering.

Af de angivne modeller foretrækker vi den nationale model, ifølge hvilken præsternes, provsternes og biskoppernes løn betales fuldt ud af fællesfonden med Dronningen som ansættelsesmyndighed for provster og biskopper og kirkeministeren som ansættelsesmyndighed for præsterne. Endvidere

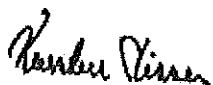

er det afgørende at fastholde præsternes, provsternes og biskoppernes status som tjenestemænd. Vi foretrækker det forslag, at kirkeministeren og en lovfæstet budgetfølgegruppe eller bestyrelse for fællesfonden, i samarbejde med biskopperne, fastlægger det samlede antal præstestillinger i folkekirken. Dette vil give mulighed for en nødvendig fleksibilitet, således at antallet af præstestillinger ikke i forvejen er fastlåst igennem statstilskuddets størrelse samtidig med at man må erkende, at der ikke kan ske forhøjelser heraf, bl.a. på grund af det gældende skattestop.

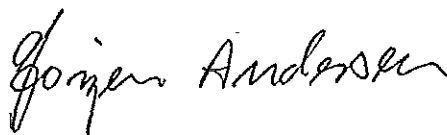
Vi foreslår derfor at der iværksættes en proces, hvor man på baggrund af betænkning 1511 omlægger statens tilskud til folkekirken til et bloktilskud, og at denne proces får karakter af en åben og offentlig debat.

Hvis vi ønsker at bevare den folkekirkelige ordening er vi nødt til at justere denne ordening således at den har klangbund i det danske folk, og tilslutning fra et flertal danske borgere.

Med venlig hilsen

Karsten Nissen
Biskop, Viborg stift

Jørgen Tværmose Andersen
Formand for stiftsrådet, Viborg stift

Kopi: Øvrige biskopper
Øvrige stiftsråd

Kirkeministeriet
km@km.dk

Den 9. februar 2010
Dokument nr.: 11114/10
Sagsbeh.: JMM/bq

Betænkning 1511 om omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud

Biskoppen og Stiftsrådet i Århus Stift afgiver i fællesskab dette høringssvar om betænkning 1511.

Betænkningen har været drøftet på stiftsrådets møde den 28. januar 2010 og på baggrund heraf skal vi bemærke, at betænkningen har været et nyttigt grundlag for den drøftelse, man har ønsket at lægge op til om en eventuel nyordning for statens tilskud til folkekirken.

Vi kan tilslutte os de præmisser, som udvalget har fundet væsentlige at tage hensyn til ved overvejelserne om en nyordning:

1. fastholde en nødvendig præstelig betjening i hele landet, uafhængigt af de enkelte områders økonomiske formåen,
2. sikring af præsters uafhængighed uanset finansiering,
3. sikring af magtbalancen i forhold til de kompetente myndigheder og
4. sikring af, at folkekirken kan fastholdes som en enhed.

Vi kan ligeledes tilslutte os, at der forud for en eventuel beslutning om omlægning af statens tilskud til bloktilskud bør foretages en mere detaljeret analyse af

- lovgrundlaget for en eventuel omlægning, herunder afvejningen af hvilke myndigheder og på hvilket niveau kompetencen skal lægges,
- de økonomiske konsekvenser af en omlægning,
- normeringen af præstestillinger,
- foreneligheden af en bloktilskudsordning med regeringens skattestop og
- kriterier for en matematisk model, som kan anvendes i forbindelse med fordeling af et bloktilskud, ved udformning af særlige udligningsordninger og i forbindelse med finansiering og fordeling af præstestillinger.

På baggrund af ovenstående kan vi tilslutte os de fire medlemmer af udvalget, der har tilkendegivet, at de som udgangspunkt foretrækker en videreførsel af den nuværende ordning, idet vi har vurderet, at ingen af de i betænkningen skitserede modeller kan tilgodese de fire ovennævnte centrale elementer.

Vi er endvidere betænkelige ved en omlægning af statens tilskud til bloktilskud, da det – efter vores vurdering – vil gøre det lettere at lave statslige beskæringer i tilskuddet efter ”salami-metoden”.

Vi har i stiftsrådet indgående drøftet grundlovens § 4, herunder indholdet af Justitsministeriets notat fra den 10. august 2009, hvor det konkluderes, at § 4 må forstås i bred forstand, dvs. som en forpligtelse for staten til at yde både økonomisk og moralsk støtte til folkekirken, men at der ikke retskil-

demæssigt er holdepunkter for at antage, at bestemmelsen indebærer en specifik forpligtelse for staten til at yde tilskud til den kirkelige forkyndelse.

Det er vores opfattelse, at der i grundlovens § 4 ligger en gensidig forpligtelse for folkekirken og staten til at understøtte hinanden, idet staten utvivlsomt har et behov for folkekirken, som en åndeligt korrigerende og kritisk institution, som signalerer, at det danske samfund ikke alene baserer sig på økonomiske beregninger og cost benefit.

Et sådant signal kan være særligt vigtigt i disse år, hvor forholdet mellem stat og kirke diskuteres livligt og måske kan komme under pres.

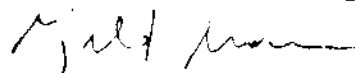
Grundlovens § 6 "Kongen skal høre til den evangelisk-lutherske kirke" hører nøje sammen med § 4. Der er i § 6 formuleret en pointe hentet i principperne fra freden i Augsburg 1555: "cujus regio ejus religio" (den som behersker landet, bestemmer også landets religion), som drejer sig om forholdet mellem konge (stat) og kirke.

Ved ikke at ville yde et statstilskud, der via Fællesfonden anvendes til biskoppers løn og pension, præster og provsters løn og pension, gør staten sig neutral i religiøs henseende. Nok så afgørende og væsentligt kommer man derved til at gøre forkyndelsen til én af kirkens opgaver, der eventuelt kan være samfundsnyttige. Sådant forholder det sig ikke ifølge en evangelisk-luthersk kirkes selvforståelse. For en evangelisk-luthersk kirke er forkyndelsen kirkens alfa og omega, første og sidste opgave, der skal gennemtrænge alle andre opgaver, der udføres med eller uden samfundsnytte i øvrigt.

Det er Arhus Stiftsråds opfattelse, at den gensidige forpligtelse for både folkekirken og staten bedst udmøntes i den nuværende ordning, hvor staten netop yder tilskud til den kirkelige forkyndelse.

Den i betænkningen skarpe opdeling mellem Samfunds- og kirkelige opgaver er ikke valid, da vedligeholdelse og forskønnelse af kirkebygninger ikke kun er en samfundsopgave, men også en bevarelse af Guds hus, ligesom begravellesvæsnet ikke blot er en samfundsopgave, men en kristen omsorg for både den afdøde og de pårørende.

Med venlig hilsen

Kjeld Holm

Lis Glibstrup

Svar på høring vedr. Betænkning om omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud:

Dette svar på høringen vedr. ovennævnte betænkning afgives i fællesskab af biskoppen og stiftsrådet.

Indledningsvis skal bemærkes, at vi finder, at betænkningen ved sin kortlægning af den nuværende ordningsindhold og ved sine fremstillinger af mulige scenarier for en nyordning giver et godt grundlag for de drøftelser om emnet, som man har ønsket at lægge op til.

Vi er enige i de præmisser, udvalget har fundet væsentlige at tage hensyn til ved overvejelser om en nyordning, nemlig at *som under den nuværende ordning, bør*

- 1) det sikres, at den nødvendige præstelige betjening overalt kan fastholdes, uafhængigt af de enkelte områders økonomiske styrke
- 2) ansættelsesmyndigheden for præster, uanset finansiering, være forankret således at præstens uafhængighed sikres
- 3) hensynet til en afbalancering af magten blandt kompetente organer tilgodeses
- 4) hensynet til at kunne fastholde folkekirken som en enhed, tilgodeses.

Vi har bemærket os, at udvalget peger på, at der forud for at der evt. beslutes en omlægning, må foretages en mere detaljeret analyse af en række forhold. Det drejer sig om

- udformning af lovbestemmelser, herunder en afvejning i forhold til magtbalance og magtspredning mellem folkekirkelige organer, som skal tillægges kompetence,
- de økonomiske konsekvenser,
- normering af præstestillinger,
- en bloktilskudsmodels forenelighed med skattestoppet, samt om
- kriterier, der kan indgå i matematisk baserede modeller, som kan anvendes i forbindelse med fordeling af et bloktilskud, ved udformning af særlige udligningsordninger og i forbindelse med finansiering og fordeling af præstestillinger.

Vi er på det foreliggende grundlag *enige* med de 4 medlemmer af udvalget, der har tilkendegivet, at de som udgangspunkt foretrækker, at den nuværende ordning for statens tilskud videreføres, således at der ikke sker en omlægning til bloktilskud, der ydes til de samfundsopgaver, som folkekirken varetager.

Vi lægger her vægt på, at ingen af de i betænkningen skitserede modeller synes at yde den samme sikkerhed for at de 4 ovennævnte centrale elementer tilgodeses

Vi finder det endvidere betænkeligt, såfremt en omlægning reelt vil betyde, at det kirkelige område vil komme i risiko for at blive medtaget i fremtidige statslige en bloc-beskæringer, der ikke begrunder sig på en vurdering af behovene på det kirkelige område.

Efter grundlovens § 4 er den evangelisk-lutherske kirke den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten. Vi har bemærket os, at Justitsministeriet i sit notat af 10. august 2009 vedr. forstæel-

STIFTSRÅD - Ribe Stift

sen af grundlovens § 4 konkluderer, at bestemmelsen må forstås i vid forstand, d.v.s. som en forpligtelse for staten til at yde både økonomisk og moralsk støtte, men at der ikke er retskildemæssige holdepunkter for en antagelse af, at bestemmelsen indebærer en specifik forpligtelse for staten til at yde tilskud til den kirkelige forkyndelse. Vi finder dog, at netop tilskuddet til den kirkelige forkyndelse udgør en væsentlig markering af folkekirkens status i det danske samfund, som er ganske i tråd med statens pligt til at yde folkekirken moralsk støtte. I § 4 ligger en åndelig og økonomisk forpligtelse i forholdet mellem stat og kirke, som udmøntes mest hensigtsmæssigt i den nuværende ordning.

Med venlig hilsen,

Elisabeth Dons Christensen

Biskop

Paul Anton Martinussen

Formand for stiftsrådet

Vedtaget på Stiftsrådetsmøde 8. januar 2010

**Biskoppen
over
Haderslev
Stift**

Kirkeministeriet
km@km.dk

Den 23-02-2010/ LCK
Sagsnr. 10/1359
Løbenr. 19575/10

Høringssvar vedrørende betænkning 1511 om ”omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud”.

Dette svar på høringen vedrørende ovennævnte betænkning afgives i fællesskab af biskoppen og stiftsrådet.

Indledningsvis skal bemærkes, at vi finder at betænkningen ved sin kortlægning af den nuværende ordnings indhold og ved sine fremstillinger af mulige scenarier for en nyordning giver et godt grundlag for de drøftelser om emnet, som man har ønsket at lægge op til.

Ribe Landevej 35-37
6100 Haderslev

Telefon
74 52 20 25

Telefax
74 53 36 06

E-mail:
nha@km.dk ell.
kmhad@km.dk

Internet
hjemmeside:
www.haderslev.stift.dk

Vi er enige i de præmisser, udvalget har fundet væsentlige at tage hensyn til ved overvejelser om en ny ordning, nemlig at *som under den nuværende ordning, bør*

- 1) det sikres, at den nødvendige kirkelige betjening overalt kan fastholdes, uafhængigt af de enkelte områders økonomiske styrke
- 2) ansættelsesmyndigheden for præster, uanset finansiering, være forankret således at præstens uafhængighed sikres
- 3) hensynet til en afbalancering af magten blandt kompetente organer tilgodeses
- 4) hensynet til at kunne fastholde folkekirken som en enhed, tilgodeses.

Vi har bemærket os, at udvalget peger på, at der forud for at der eventuelt besluttes en omlægning, må foretages en mere detaljeret analyse af en række forhold. Det drejer sig om

- udformning af lovbestemmelser, herunder en afvejning i forhold til magtbalance og magt-spredning mellem folkekirkelige organer, som skal tillægges kompetence,
- de økonomiske konsekvenser,
- normering af præstestillinger,
- en bloktilskudsmodels forenelighed med skattestoppet, samt om
- kriterier, der kan indgå i matematisk baserede modeller, som kan anvendes i forbindelse med fordeling af et bloktilskud, ved udformning af særlige udligningsordninger og i forbindelse med finansiering og fordeling af præstestillinger.

Vi er på det foreliggende grundlag *enige* med de 4 medlemmer af udvalget, der har tilkendegivet, at de som udgangspunkt foretrækker, at den nuværende ordning for statens tilskud videreføres, således at der ikke sker en omlægning til bloktilskud, der ydes til de samfundsopgaver, som folkekirken varetager.

I den forbindelse kan vi principielt tilslutte os de af Århus Stift anførte yderligere principielle argumenter til støtte for at staten netop understøtter folkekirkens forkyndelse og ikke samfundsopgaverne.

Ønsker regeringen og folkettinget, efter den anbefalede brede debat om indførelse af et eventuelt bloktilskud, at fastholde dette synspunkt, kan vi tilslutte os de nævnte fire medlemmers anbefaling af en kombinationsmodel, alternativt en model hvor kompetencen lægges udelukkende på det nationale niveau. I forhold til den sidste model skal vi foreslå at bloktilskuddet fordeles ud til de 98 provstier forholdsmæssigt og således at hvert ligningsområde kan fastholde den samme samlede kirkeskatteprocent som før uanset at landskirkeskatten må sættes op som følge af at fællesfonden nu skal betale hele præstelønnen mv.

Vi skal afslutningsvis i forhold til en bloktilskudsmodel bemærke at den også rummer en række fordele for folkekirken, som anført af biskop Karsten Nissen. En bevarelse af den eksisterende ordning vil tjene til en understregning af kirkens forpligtelse forkyndelsesmæssigt i forhold til stat og samfund. Men den eksisterende ordning rummer en beklagelig begrænsning af kirkens mulighed for at foretage en selvstændig prioritering indenfor sine hovedområder. Vi ser derfor gerne, at der under alle omstændigheder iværksættes en proces til afklaring af, hvorledes en sådan

selvstændig prioritering kan styrkes. En sådan proces har folkekirken i højeste grad brug for, hvad enten den sker som forberedelse til en omlægning til bloktilskud eller ej.

Med venlig hilsen

Niels Henrik Arendt
biskop over Haderslev Stift

Karen Sundbøll
formand for stiftsrådet i Haderslev Stift